

KAYNAK DERGİSİ'NDEKİ KONYALI ŞAİRLER

MUSTAFA ÖZCAN

Kaynak aylık şiir dergisidir. İlerleyen yıllarda on beş günde bir yayımlanmıştır. İlk sayısı 1 Ocak 1948 tarihinde çıkmıştır. İlk sayının ön sözü “Çıkışımız- Adımız”(A. D) takdim edilmiştir. A. D, Avni Dökmeci'nin kısaltılmışıdır. Her yayın organı yayın alanına atılırken konuşur. Bu önsözde büyük iddialarda olmadıklarını söyleyen Avni Dökmeci, “edebiyat, sanat ve fikir aşına bir kaşık yağ katabilirsek kıvancımız sonsuzdur” demektedir. Yollarının Atatürk yolu olduğu ifade edilmiş ve nedenle bu adı aldıkları şöyle açıklanmıştır:

“...Şiir dergisi için daha yumuşak, daha güzel ad mı yoktu? “Hepsi, Şairler, Vazo” adları arasında bocalarken, kardeşimizin

“Kaynak, Oya” demesi üzerine “Kaynak”ı tercih etti. Bu kelime ahenk bakımından sertti diğerlerine nazaran; ama mana bakımından zengindi ve bizim yapmak istediğimize uygundu. Türk şairlerini bir arada toplamak, kaynaştırmak; edebiyatımız için ileride bir kaynak olabilmek ve nihayet temiz bir su!

Sayfalarımızı açıyoruz; gürültülü hayat atmosferi altında yorulanlar “ayda bir de olsa” şiirin iksirini kana kana içsinler”

Derginin sahibi Avni Dökmeci, Yazı İşleri Müdürü kardeşi Turhan Dökmeci'dir. Ankara'da çıkmıştır. Sayısı 25 kuruşa satılmıştır. Uzun süre sadece şiir dergisi olarak kalmıştır. İlk sayfada, “Eserleriyle Yaşayanlar”, “Şiirleriyle”, “Bu Ayın Seçmeleri” alt başlığı altında yazılara ve şairlere yer verilmiştir. İlk “Bu Ayın Seçmeleri”nde Ziya Osman Saba ve M. Faruk Gürtunca'nın şiiri okurla buluşturulmuştur. “Eseriyle Yaşayanlar”ın ilki olarak da büyük Atatürk'ün adı anılmıştır. Daha sonra bu kısımda Tevfik Fikret, Namık Kemal gibi edebiyat tarihine mal olmuş edipler anılacaktır.

“Biyografileri ile” alt başlığı altında Tevfik Tanyolaç, Behçet Necatigil, Nahit Ulvi Akgün, Ceyhun Atuf Kansu, İsmail Âli Sarar gibi şahsiyetlerin kısa biyografilerinden söz edilmektedir. Derginin daha ilk sahifesinde gördüğümüz bu yapı, uzun süre korunacaktır. İlk sayıdaki şairler, Özdemir Asaf, Vehbi Cem

Aşkun, Osman Attila, Neyir Aykut, Melih Başar, Adnan Bulak, İ. Zeki Burdurlu, A. Nadir Cansel, Faruk Çağlayan, Avni Dökmeci, Turhan Dökmeci, Ayhan Hünel, Mahmut Kuru, Ü.Y. Oğuzcan, Azmi Tekinalp, Ercüment Uçarı, M. A. Solfasılı, İbrahim Uğur, Halim Yağcıoğlu, A. H. Yeşilyurt'tur.

Daha sonra bunlara çok tanınmış şairler de eklenecektir. Hatta zamanla şiiri bırakarak farklı edebi türlerde kendini tanıttacak Muzaffer Uyguner, Adalet Ağaoğlu, Fakir Baykurt, Talip Apaydın gibi şahsiyetlerle karşılaşılacaktır. Dergide şiir, hikâye, tenkit alanında yapılacak yarışmalar da söz konusudur. Bu yarışmaların derginin yayın süresinde gerçekleştirildiğini görüyoruz. Cahit Sıtkı, Nurullah Ataç, Ahmet Muhip Dırnas gibi ünlü şair ve yazarlarla yapılan söyleşiler de dergiye renk katmıştır. Yahya Kemal üzerine yapılan anket ise döneminde ses getirmiştir.

Şöyle demek yerinde olacaktır. 1956 'da kapanan bu dergi, Feyzi Halıcı'nın Çağrı'sı, dönemin Hisar'ını hatırlatmaktadır. Bu dergilerde yazan bazı şairler, hatta Varlık'taki bazı şairler bu Kaynak'ın sayfalarında kendilerine yer bulmuşlardır. Konyalı şairlerin de şiirlerini Kaynak'ta yayımladıkları görülmektedir. Dolayısıyla Konyalı şairlerin şiirleri üzerinde araştırma yapacaklar, Kaynak dergisini göz ardı etmemelidirler. Yazımızın uzamaması için bu şairlerin şiirlerine yer verilecek ve sadece bir örnekle yetinilecektir.

Celâl Çumralı: Kaynak dergisinde şiirleri çıkan bir şairdir. Hakkında kısa bir bilgi bulunmaktadır. 1916 yılında doğmuş, 1939 yılında Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. Dergide şiirleri çıktığı sıralarda Samsun sulh yargıcısıdır. Şiirin, bir türlü söylenebilen bir güzellik bütünü olduğuna inanmaktadır. Böylece şekil ve mana olgunluğunu, tecridi imkânsız unsurlar olarak kabul etmektedir. En çok sevdiği şiiri "Yaşamak"tır.

O zamanlar iki kitabı yayımlanmıştır. İlki Büyü(1945, diğeri de Kırk Dalganın Suyu ve Kırk Çakıl Taşı(1946). Büyü, takdir görmüş bir kitabıdır. Celâl Çumralı'nın bu şiir kitabıyla ilgili olarak, kendisinin yeni söyleyişe katıldığı

ve ondan ümitli olunduğu şeklinde bir görüş belirtilmiş,

*Dinledim derinlerden duyulan ses güzeldi
İnandım ki içimde bir insan sevgisi var!*

gibi güzel övgülenmiş mısraları var" denilmiştir

Kırk Dalganın Suyu ve Kırk Çakıl Taşı(1946), o sıralarda yüz kuruşa satılan bir hikâye kitabıdır. Celâl Çumralı'nın yazdığı ilk hikâyeleri bu ad altında toplanmıştır. Samsun Halkevi yayınlarının on dördüncü kitabıdır. Bu kitapta daha çok yurt hikâyelerine yer verilmiştir. Kitaba adı verilen birinci hikâyenin bir masal tadında olduğu ifade edilmiştir

Dergide Celâl Çumralı'nın şu şiirleri çıkmıştır: "Yaşamak", "İnsanlarını Kaybeden Ev", "Kaynak", Turhan Ender'e ithaf edilmiş bir şiiri: "Bir Hastanın Rüyası", "Arkadaşım", "Plajda",

Kaynak'ta şiirleri çıkan başka bir Konyalı da Muvaffak Sami Onat'tır. Avni Dökmeci, "Dört Kitap" başlıklı yazısında "edebiyatımızda son aylarda öyle bir kıpırdanış var ki sevinmemek mümkün değil" demektedir. İşte bu kıpırdanışa hız verenlerden birisi de Muvaffak Sami'dir. Avni Dökmeci onun için şu değerlendirmeyi yapmıştır:

"Muvaffak Sami "Gel Gör ki" diyor. Kitabın içine girelim; ne göreceğiz bakalım. Evvelâ tabiata açılmış kapısı şairin! Tabiat sevdâ ile mi başlar bilmiyorum. Şair sevdalıdır, âşıktır. Hem öyle ki tam eski devir sevdası. Şu kelimelere bakın hele; hüsrân, cevri cefa, makam, devran, fasl, bab, meth ü sena, visal, haddi simin" "Gidip Göreceğimiz" ilk şiirinde. Fakat Muvaffak Sami hep bu dille mi konuşur? Hayır! Birçok şiirlerinde o kadar durudur ki, şiirlerini sevmemek yalan olur. İşte size dört mısra:

*Beli ki garip şey sevmek
Hayal gibi, su gibi, yaşamak gibi garip ve güzel;
Ve çağırısı geliyor insanın ömür boyunca:
Bazı bazı gel!
Tabiattan hayata geçen şair bakın ne diyor:
Hülyalı damlacıkları bu ışıkların,
Ki zaman olmadı kaybolalı,*

*Mesafe kadar uzun, an kadar kısa
Yaşamının masalı.
Hayat adamı muhakkak ki düşünecek; şair
dostumuz da bizi düşünceye gönderiyor:
Neden bir kızgın ok başımda saplı
Neden aradığım cevher bir alev.*

Tabii şairimiz borçludur. Bunu ödeyecektir. “Rüya” ile bunu öderim sanmış. Ama aldanıyor. Rüya’dan gayrisi başka yerlerde yayınlanan şiirler. Uzun yıllardan sonra bir tek şiirle nasıl borcunu öder? Biraz velud olsun canım. Hem “Rüya”sını defalarca okuduğum halde beğenemedim.”

Muvaffak Sami, 1919 da doğmuştur. 1942’de Siyasal Bilgiler Fakültesini bitiren şair, o sıralarda Çalışma Bakanlığı’nda iş müfettişidir. Vazo (1941), Yaratılış (1942), Göl Gör ki(1948) şiir kitaplarıdır. Şiiri nasıl anladığını da şöyle anlatmaktadır:

“Sanat bence; zamanı, politikası olmayan tek şey ve muhakkak ki en ulvi bir mecburi boşalmadır. Çilesi ve samimiyeti olmayan insanı sanatkar, doğum sancısı çektiirmeden meydana gelen eseri de sanat eseri saymam.”

Başka bir örnek olarak da “En Azdan” şiiri yayımlanmıştır: Bu şiir için “En Azdan” sevdiğim şiirlerimden biridir. Nasıl bir halet-i ruhiye içinde yazıldığını ise kimselere anlatamam” demektedir. Şairin “Bilinmez” şiiri, Kaynak’ın, “en yeni yazıları, şiirleri ve resimleriyle Üstün Sayı” denilen sayısında yer almıştır.

Ahmet Tufan Şentürk, Dergide en çok şiiri çıkan Konyalı şairdir. Şair kendisi hakkında şu bilgiyi vermiştir:

1919’da Ermenek ilçesinin Lamos köyünde doğdu. İlköğrenimini çeşitli illerde yapan şair, İstanbul’da Haydarpasa lisesini bitirerek hayata atılmıştır. Şentürk, “Ankara Hukuk Fakültesi’nden ayrıldım, ayrılamadım, şimdi memurum, işte bu kadar”

Ahmet Tufan Şentürk’ün Kaynak’ta 9 şiiri yayımlanmıştır. Bunlar sırasıyla şunlardır: “Adres” , “Bugün” , “Kavga” , “Bahar Yağmuru” , “Bu Şiir Mektup Yerine” , “Kavga 2” , “Bir Dosta Mektup” , (Bu şiiri İsmail Âli

Sarar’a ithaf etmiştir), “Toroslara” , “Neylersin”

Ali Sert, 1950 ‘de Köyden Sesler şiir kitabını çıkarmıştır. 1929 yılında Konya’nın Botsa köyünde doğmuştur. İvriz Köy Enstitüsünü bitiren Ali Sert, o sıralarda Elmasun başöğretmenidir. Üç şiiri çıkmış Kaynak dergisinde. Bu üç şiirin ikisini Turhan Dökmeci’ye ithaf etmiştir. Bunlar “Yalnız İnsan” , “Ben Gurbet İnsanı Değilim” ve “Nasibimiz” dir.

Mevlüt Kaplan’ın dört şiiri Kaynak’ın sayfalarında yer bulmuştur. Bu şiirlerin ilki “A” , diğeri de “İntikali Devraniye” adını taşımaktadır. Üçüncüsü kısa bir şiir olan “Altmış Altıya Bağlanan Kadın”dır. Ayrıca “Temizlik Yoklaması” adında kısa bir yazısı göze çarpmaktadır. “İkmalli Kız” şiiri ise öğretmenlik hayatının gözlem ve izlenimlerini içermektedir.

Kaynak’ta Mevlüt Kaplan’ın bir de “Orhan Veli İçin Anılar” başlıklı düz yazısı vardır. Kaplan, 1955 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü’nde öğrencidir. Bir gün okulda arkadaşlarıyla birlikte Orhan Veli’yi anma programı düzenlemek istediklerini söyler. Fakat okul idaresi buna izin vermez. Gerekçe ise sıradandır: “Öğrencisiniz, derslerinizden başka şey düşünmeyin, derslerinizden geri kalmayın.” Aradan bir kaç hafta geçer. Bu defa Ankara Yüksek Okullarının Öğrenci Dernekleri, Erkek Teknik Öğretmen Okulu’nda bir şiir yarışması düzenlerler.

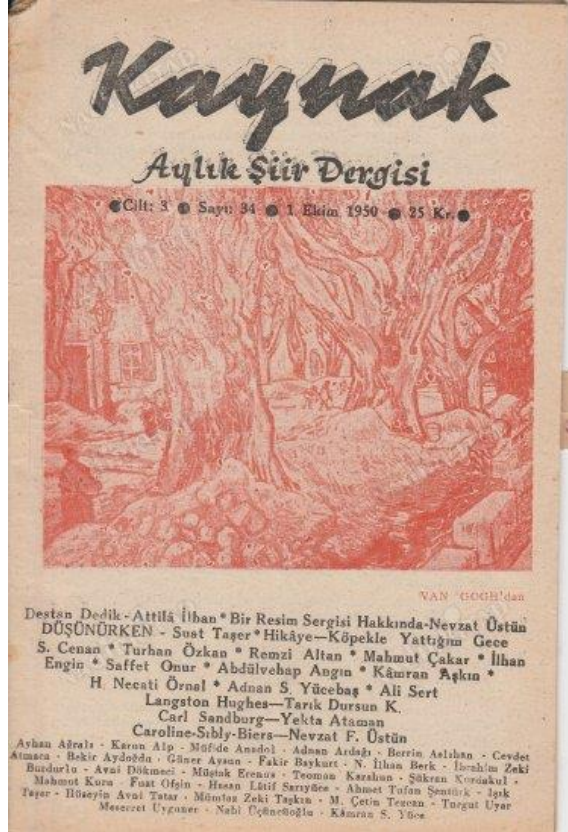
Ancak salon yetmezliği yüzünden beş yüz öğrencisi bulunan okuldan çekilen kur’a ile ancak yüz öğrenci katılabilecektir. Mevlüt Kaplan’ın şansızlığı burada da kendini gösterir. Fakat vazgeçmez. Bu defa yarışmaya katılanlar arasında yer aldığını söyleyerek, biraz da ikna ederek, toplantıya katılabilir. Güç bela kendisine yer bulur. Sırası gelince de Orhan Veli için yazdığı şiiri okur. Jüri şiirleri dinledikten sonra değerlendirmeye geçer. Neticenin sabırsızlıkla beklediği bir ortamda jüri başkanı Nurulah Ataç, sahneye gelir ve şöyle der:

“Çok sevdim bu geceyi. Okuyanlar iyi okudu. Ama üç kişi derece alacak dedikleri için

üç kişi kazandı. Üç kişinin adını, puanlarını okudu. İşte benim adım da çıkmasın mı? Gittim, hediyemi almaya. Nurullah Ataç sordu:

“Orhan Veli’yi sever misin?”

“Kendisini görmedim. Ama şiirlerini çok severim. Tebrik etti. Takdir etti. El sıkıştık. Bir kitap verdi. Üzeri jelatin kâğıdıyla sarıydı. Yol aç aça; zar zor yerimi buldum. Nurullah Ataç’ın verdiği eser, Orhan Veli’nin “Bütün

Şiirleri”ydi. Kaç yıl önce almıştım bu kitabı ben. Ama olsun. Orhan Veli’nindi ya...”

Konyalı şairler arasında dergide tek şiiriyle görünen imzalar da vardır. Bunların en meşhuru Bekir Sıtkı Erdoğan’dır. Karamanlı şairin “İki Sevdâ” başlıklı şiiri, Kaynak’ta yayımlanmıştır. Bozkır’ı şiirlerinde terennüm eden Saffet Çalışır da Kaynak’ta imzası bulunan şairlerdendir. “Kimsesizlik” şiiri burada yayımlanmıştır.

Kaynak’ta iki Akşehirli şaire de rastlanmaktadır. İlki Muammer Karabağlı, diğeri de Muammer Yüzbaşıoğlu’dur. Karabağlı’nın Kaynak’ta üçü şiir, biri de hikâye olmak üzere dört yazısı çıkmıştır. Şiirlerin adları şöyledir: “Bu Gözler Başka Türlü

Bakmalı”, “Bursalı” “Âkıbet”. Hikâyesi ise “Bit” adını taşımaktadır. Muammer Yüzbaşıoğlu’nun ise “Zaman Durmuyordu”, “Hangisi?” ve “Herkesten Ayır” şiirlerini Kaynak sahifelerinde buluyoruz.

Konya Halkevi’nin edebî faaliyetlerinde adı geçen fakat hakkında pek bir bilgi edinemediğimiz Yıldırım Kuzucu’yu da burada hatırlatmak gerekir. Sadece Yıldırım Kuzucu değil, Konya yerel basınında şiirleriyle karşılaştığımız Muzaffer Esin de “Şart” başlıklı şiirini burada okurla buluşturmuştur. Çumralı Kemal Bayram Çukurkavaklı da bu dergide “Karanlıklarda” şiirini yayımlamış, onu “İstrati ve Ben” şiiri izlemiştir; Ayrıca derginin fikir ve sanat dünyası ile ilgili anketini cevaplandırmıştır. Bu üç soruluk anketi cevaplandıranlardan birisi de Ali Sert’tir.

Kaynak dergisinde Konyalı şair Oğuz Tansel’in çevirileri vardır. Çevirilerinden birisi “Gülünç Şey” adını taşımaktadır. Jacques Prevert’den çevrilmiştir. Aynı şairden iki çeviri daha yapmıştır: İlki “-Olay Veya-“, diğeri “Haylaz Öğrenci”. Claude Sarnet’den ise “Adam” şiiri Türkçeye kazandırılmıştır. Oğuz Tansel’in “Festival” adını taşıyan eleştiri yazısını da burada anmak gerekmektedir. “Şairler Yaprağı” dergisini,

Dinar gibi küçük bir kasabada çıkaran Nedret Gürcan, aynı zamanda şiirler yayımlamakta, bu şiirlerini kitaplaştırmaktadır. Gürcan, “Yaşadıkça Aşk”tan sonra şiirlerini “Festival”de toplamıştır. Oğuz Tansel de işte bu kitabı eleştirmiş, kitabı Ressam Güngör Kabakçıoğlu’nun resimlediğini belirtmiş, resimlerin kitabın havasını, şiirlerin dünyasını başarıyla yansıttığını vurgulamıştır. Kitabın içeriğini değerlendiren Oğuz Tansel, eseri, severek okuduğunu söylemiş, hatta okurlara tavsiye ettiğini bildirmiştir. Tansel’in “Köyün Türküsü” şiiri de Kaynak’ta çıkmıştır.

Şairin, “Yorumlayabilirsin” başlıklı şiirini derginin 1 Şubat 1956 tarihli 111. sayısında bulabiliriz(s.40). Oğuz Tansel’in “Yurdum”u, Gözünü Sevdiğim kitabından aktarılmış bir şiir notuyla yayımlanmıştır. “İki Sivri Akıllı”sı da 1954 yılı yazında dergi sayfalarında görülmüştür. İlyas Halil ise şairin (Tansel) “Mayku”sunu İngilizceye çevirmiştir.

Dergide Konyalı şairlerden yabancı dile çevrilen bundan başka şiir göze çarpmamaktadır.

Kendisi Konyalı olmayıp da şehrin ve dünyanın büyük değeri Hz. Mevlâna'yı anlatan şiiriyle Muzaffer Uyguner'i de buraya ekleyelim. Uyguner, bilindiği gibi, araştırma ve incelemeleriyle tanınan, yüzlerce eleştiri ve kitap tanıtma yazısı yazmış yazarımızdır. Gençlik döneminde şiirler de kaleme almıştır. "Mevlâna'nın Türbesi"nde şiiri onlardan birisidir.

Konya'da doğmuş, hatta yetişmiş, sadece yerel yayın organlarında değil, ulusal yayın organlarında da şiirleri çıkmış birçok şair vardır. Yazılarımızda bunlardan zaman zaman bahsedilmiştir. Çınaraltı dergisinden, Türk Sanatı'na kadar birçok dergide bunların kimler olduğunu gösterdik, hatta hangi şiirleriyle bu dergilerde yer aldığını belirttik.

Ancak şimdiye kadar Kaynak dergisinde olanlara bir türlü değinme fırsatı bulamamıştık. Yazımız uzun olmasın diye de bu şiirlerin adlarını vermekle yetindik. Konyalı edelim.

yazar ve şairlerin adlarına, eserlerine şimdiye kadar sözünü etmediğimiz daha başka dergilerde de rastladığımızı ifade

